

К.е.н. Яковенко Р. В., Паршенкова А. Ю.

Кіровоградський національний технічний університет

БОРОТЬБА З БЕЗРОБІТТЯМ В КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Існують традиційні заходи для вирішення проблеми безробіття:

1) Створення нових робочих місць паралельно з вже існуючими.

2) Розширення сфери послуг. Через значне падіння рівня життя попит на послуги скорочується. Ростуть лише послуги державного сектора, що є негативним явищем.

3) Дотації на створення робочих місць, пільги при найманні, допомога малому і середньому бізнесу.

4) Перенавчання або підвищення кваліфікації кадрів. Ці заходи допомагають, коли одні галузі вгасають, а інші розвиваються, тобто при структурній перебудові господарства. Зараз триває спад в усіх галузях, що обумовлений суспільною кризою.

5) Інвестиційні фонди міністерств і відомств.

Центральним елементом політики зайнятості повинна стати економічна політика, спрямована на пожвавлення ділової активності, проведена одночасно з придушенням інфляції, зміною фізично і морально застарілого виробничого апарата й усунення причин, що породили його низьку ефективність. Традиційні методи подолання безробіття, використовувані при циклічній і структурній кризі економіки, для вирішення проблем зайнятості в Україні не знаходять свою підтримку. Вихід із кризи – можливий завдяки швидкій трансформації економічної системи і модернізації виробничого апарата. В силу специфіки цих рівнобіжних процесів в Україні можна чекати збереження високого безробіття, що зажадає заходів стосовно захисту соціально вразливих верств населення.

Рівень фрикційного безробіття може бути знижений за рахунок:

1) поліпшення інформаційного забезпечення ринку праці. В усіх країнах цю функцію виконують організації працевлаштування (біржі праці). Вони

збирають у роботодавців інформацію про існуючі вакансії і повідомляють її безробітним;

2) усунення факторів, що знижують мобільність робочої сили. Для цього необхідно насамперед:

- створення розвинутого ринку житла;
- збільшення масштабів житлового будівництва;
- скасування адміністративних перешкод для переїзду з одного населеного пункту в інший.

Скороченню структурного безробіття найбільше сприяють програми професійного перенавчання і перекваліфікації. Такого роду програми повинні привести до того, щоб робоча сила найкращим ладом відповідала наявним робочим місцям. Ця задача досягається програмою професійної підготовки, інформацією про робочі місця. Програми професійної підготовки забезпечують як підготовку на робочих місцях, так і в спеціальних навчальних закладах для безробітних, молоді, а також для робочих старших віків, чия професія виявилася застарілою.

Найбільш ефективним заходом боротьби з циклічним безробіттям є створення умов для росту попиту на товари. Враховуючи те, що попит на ринку праці – похідний і залежить від ситуації на ринках товарів і послуг, то зайнятість зростає, а безробіття впаде в тому випадку, якщо товарні ринки пред'являть більший попит і для його задоволення треба буде найняти додаткових працівників.

Економічне зростання відкриває широкі можливості для розвитку людського потенціалу і розширення для людини спектра вибору. Але для того, щоб цей потенціал міг бути реалізований, необхідно забезпечити неухильне розширення можливостей людей, більш справедливий розподіл цих можливостей між усіма членами суспільства. Водночас без економічного зростання спроби домогтися справедливого розподілу можливостей людського розвитку можуть привести до сукупного нульового результату, коли

розширення можливостей для одних груп людей буде досягатися за рахунок скорочення їх для інших груп, що рівнозначно перерозподілу бідності.

Можливість займатися продуктивною працею, забезпечення зайнятості – основна сполучна ланка між досягненням економічного зростання і створенням можливостей для розвитку людини. Причини ключового значення проблем зайнятості з погляду концепції людського розвитку можна узагальнити так:

1) трудова діяльність людини дає їй змогу самостійно забезпечити необхідні для гідного існування доходи, які можуть бути спрямовані на індивідуальний людський розвиток, на інвестиції в освіту, зміцнення здоров'я, на підвищення якості життя;

2) трудова і в цілому економічна діяльність дає можливість кожному реалізувати накопичений людський капітал і створює стимули для одержання освіти та інших приватних інвестицій у людський капітал, у тому числі у людський капітал майбутніх поколінь;

3) нормально й ефективно функціонуючий ринок праці, надаючи більшості працездатних роботу і дохід, дозволяє державі, чиї бюджетні можливості завжди обмежені, зосередитися на підтримці та захисті окремих соціально вразливих і непрацездатних категорій громадян і, таким чином, забезпечити більшу рівність можливостей для людського розвитку всіх громадян;

4) високий рівень зайнятості в умовах ефективного виробництва забезпечує не лише стабільність індивідуальних доходів, але і зростання податкових надходжень до державного бюджету та сукупних доходів суспільства, створюючи можливості для виробництва більшої кількості суспільних благ, що сприяють людському розвитку;

5) трудова діяльність багато в чому визначає процес соціалізації особистості, формує ціннісні установки й орієнтації, перешкоджає формуванню і поширенню девіантної і криміногенної поведінки;

6) високий рівень економічної активності в працездатному віці приводить до того, що виробниче середовище стає навколишнім середовищем багатьох

людей протягом тривалого періоду життя, тому умови праці в найширшому розумінні визначають якість трудового життя і, відповідно, умови і стандарти життя людей.

Без трудової діяльності для суспільства не може бути людського розвитку, тому що зникають матеріальна основа цього розвитку і стимули, що забезпечують у майбутньому затребуваність результатів цього розвитку.

З урахуванням цих проблем Міжнародною організацією праці були сформульовані принципи державної політики, економічної і суспільної стратегії у сфері зайнятості, що сприяє людському розвитку.

Таким чином, завдання поєднання економічного зростання і людського розвитку може бути сформульоване як завдання забезпечення економічного зростання, яке супроводжується створенням нових економічно ефективних робочих місць, що розширюють можливості зайнятості. Однак опосередковуюча роль зайнятості між економічним зростанням і людським розвитком не така однозначна. Існують певні проблеми.

По-перше, економічне зростання може досягатися двома шляхами: за рахунок залучення до економічної діяльності додаткових працівників і за рахунок інтенсивнішого використання тієї самої кількості економічно активного населення, тобто екстенсивним або інтенсивним шляхом розвитку.

По-друге, саме по собі збільшення зайнятості без підвищення ефективності суспільного виробництва не є самоціллю і може обмежувати можливості людського розвитку через скорочення вільного часу, необхідного людині для розвитку, особливо за умови не вільно обраної зайнятості. Важливим показником, що характеризує розширення можливостей у трудовій сфері для людського розвитку, тобто показником, що демонструє відносне збільшення доступу до трудової діяльності, може слугувати співвідношення темпів зростання зайнятості і темпів зростання економічно активного населення.

Відродження виробництва потребує кваліфікованих робітників і спеціалістів, які б відповідали вимогам міжнародних стандартів якості.